

Sibiriens ängel – kvinnan som hjälpte krigsfångar

Berättelse

Elsa Brändström föddes 1888 i Sankt Petersburg i Ryssland. Hennes pappa var svensk diplomat, och familjen levde ett bra liv. Men Elsa ville hjälpa människor som hade det svårt.

År 1914 började första världskriget. Många tyska soldater hamnade i fångläger i Sibirien, långt borta i Ryssland. Förhållandena var fruktansvärda, eftersom fångarna frös och svalt. Många dog av sjukdomar.

År 1915 reste Elsa till Sibirien för Svenska Röda Korset. Sverige var neutralt i kriget, och därför fick hon hjälpa fångarna. När hon kom fram blev hon chockad. Hon delade ut mat och kläder, och hon ordnade sjukvård. Hon arbetade så hårt att soldaterna började kalla henne "Sibiriens ängel".

Arbetet var farligt. Elsa blev själv sjuk i en allvarlig sjukdom. Hon blev också anklagad för spioneri och hotades med döden, men till slut blev hon fri. År 1920 åkte hon tillbaka till Sverige.

Elsa slutade inte hjälpa människor. Hon samlade in pengar och byggde hem för fångar och ett barnhem i Tyskland. När nazisterna tog makten flyttade hon till USA. Där hjälpte hon många flyktingar att få bo i landet.

Elsa Brändström dog 1948 i USA. Hon visade att en människa kan göra mycket gott för andra.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
diplomat	person som arbetar för sitt land i ett annat land
krigsfånge	soldat som tas till fånga i ett krig
fångläger	en plats där fångar hålls inlåsta
förhållanden	hur livet eller situationen är på en plats
neutral	ett land som inte är med i kriget
chockad	mycket förvånad och upprörd
sjukvård	hjälp och vård när någon är sjuk
anklaga	säga att någon har gjort något fel
spioneri	att i hemlighet samla information åt en fiende
flykting	person som måste lämna sitt land för att det är farligt
barnhem	ett hem för barn som inte har föräldrar

Läsförståelsefrågor

1. Vad arbetade Elsas pappa med?
 1. Han var läkare.
 2. Han var diplomat.
 3. Han var soldat.
2. Varför fick Elsa hjälpa krigsfångarna i Ryssland?
 1. Hon kom från ett land som inte var med i kriget.
 2. Hon var rysk medborgare.
 3. Hon var gift med en general.
3. Vad gjorde Elsa för fångarna i Sibirien?
 1. Hon delade ut mat och kläder och ordnade sjukvård.
 2. Hon hjälpte dem att fly hem.
 3. Hon byggde ett nytt fängelse.
4. Varför kallade soldaterna Elsa för "Sibiriens ängel"?
 1. Hon kom från himlen.
 2. Hon var snäll och hjälpte dem mycket.
 3. Hon hade vita kläder.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Många fångar i Sibirien dog av sjukdomar.
 2. Elsa var aldrig själv sjuk under sitt arbete.
 3. Elsa hade två barn med sin man.
6. Vad gjorde Elsa när hon kom tillbaka till Sverige? Ge ett exempel från texten.
7. Varför flyttade Elsa till USA? (öppen fråga)
8. Texten säger att Elsa "visade att en människa kan göra mycket gott". Vad tror du att texten menar med det? (inferensfråga)

Facit

1. Han var diplomat.
1. Hon kom från ett land som inte var med i kriget (Sverige var neutralt).
1. Hon delade ut mat och kläder och ordnade sjukvård.
1. Hon var snäll och hjälpte dem mycket.
1. ja b) nej c) det står inte i texten
- Exempel på svar: Hon samlade in pengar, byggde hem för fångar och byggde ett barnhem i Tyskland.
- Exempel på svar: Hon flyttade till USA för att nazisterna hade tagit makten i Tyskland.
- Exempel på svar: Att en enda person kan hjälpa väldigt många människor, om hon vill och vågar.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Temat är civilkurage och humanism. Texten passar för samtal om mod och om att hjälpa människor som har det svårt. Koppla gärna till Röda Korset och hjälparbete i dag.

Diskussionsfrågor

- Varför tror du att Elsa fortsatte arbeta, fast det var farligt?
- Känner du till någon som hjälper människor som har det svårt? Berätta.
- Är det viktigt att hjälpa människor i andra länder? Varför?
- **Skriv (3 meningar):** Skriv om en gång då du själv hjälpte någon. Vad gjorde du?

Källor och faktagranskning

- Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (SKBL): Elsa Brändström – <https://www.skbl.se/sv/artikel/ElsaBrandstrom>
- Wikipedia (engelska): Elsa Brändström – https://en.wikipedia.org/wiki/Elsa_Br%C3%A4ndstr%C3%B6m
- Populär Historia: Elsa Brändström – riskerade livet för krigsfångarna – <https://populärhistoria.se/krig/forsta-varldskriget/elsa-brandstrom-riskerade-livet-for-krigsfangarna>
- Världens Historia: Sibiriens ängel – <https://varldenshistoria.se/krig/forsta-varldskriget/sibiriens-angel>
- 1914-1918-Online (WW1 Encyclopedia): Brändström, Elsa – <https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/brandstrom-elsa/>

Faktagranskad i juni 2026. Elsa Brändström föddes 26 mars 1888 i Sankt Petersburg och dog 4 mars 1948 i Cambridge, Massachusetts, USA (i cancer). Hon arbetade för Svenska Röda Korset i krigsfängeläger i Sibirien 1915–1920 under första världskriget och kallades "Sibiriens ängel". Hon insjuknade i fläcktyfus 1919 och återvände till Sverige 1920. 1929 gifte hon sig med den tyske pedagogen Robert Ulich; dottern Brita föddes 1932. Familjen flyttade till USA 1934 (Ulich fick tjänst vid Harvard) för att lämna Nazityskland, och i USA hjälpte hon flyktingar undan nazismen. Osäkerhet finns kring exakt dödsorsak (anges som bröstcancer eller bencancer i olika källor) och detaljer kring hennes arrestering i Sibirien (årtal anges varierande som 1918/1920).

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.